

Museum it Tsiispakhûs Wommels

Collectieplan 2025-2028

ZONDER COLLECTIE GEEN MUSEUM

INHOUD COLLECTIEPLAN 2025-2028

1. Inleiding	3
1.1 Doel en missie	3
1.2 Functie en doel collectieplan	3
1.3 Positionering	3
2. Collectie in hoofdlijnen	4
2.1 Collectiehistorie	4
2.2 Collectiebeschrijving	5
2.3 Collectieomvang en deelcollecties	6
2.4 Collectieprofiel	6
2.5 Collectiewaardering	6
2.6 Kerncollectie	7
2.7 Cultuurhistorische waarde	7
2.8 Depotcollectie	7
3. Collectievorming	8
3.1 Verzamelen	8
3.2 Selecteren en afstoten	8
3.3 Behoud en beheer	9
3.4 Preventieve conservering	9
3.5 Actieve conservering	10
3.6 Collectieregistratie	10
Registratiekaart	12
3.7 Documentatie	13
3.8 Gebruik collectie	13
4.0 Samenvatting - voornemens	14
Tabel aantallen in deelcollecties – bijlage 1 CP	15

1. Inleiding.

Zie Beleidsplan 2025-2028

1.1 Doel, missie, strategie en visie

Zie: Beleidsplan 2025-2028

1.2 Functie en doel collectieplan

Vanaf het jaar van oprichting tot 2008 waren in het museum tentoonstellingen met wel heel verschillende thema's te zien. Zoals " De strijd tegen het water ", " De Slachtedijk ", verzamelingen als ballpoints, scheerkwasten, etc. met als laatste expositie in 2008 " De luchtoorlog boven Friesland ". Het toenmalige bestuur van de St. it Tsiispakhûs heeft in 2008 besloten het roer om te gooien, reden waarom het museum tot 2010 gesloten is geweest. Behalve dat deze periode is besteed aan het herinrichten van het museum tot 'zuivelmuseum', een naam die beter bij het kaaspakhuis past, is deze tijd ook gebruikt voor de restauratie. De naam 'zuivelmuseum' hanteren wij zelf de laatste jaren niet meer omdat deze niet met de missie correspondeert.

De basis van elk museum wordt gevormd door de collecties die het beheert en die gezichtsbepalend zijn. Voor museum it Tsiispakhûs betekende het besluit uit 2008: het van de grond af op moeten bouwen van een collectie betreffende de (Friese) geschiedenis van boter en kaas.

Museum it Tsiispakhûs heeft inmiddels een collectie verdeeld over een permanente opstelling en een wisseltentoonstelling, waarbij voor een thematische opstelling is gekozen. Aan de hand van de vaste (kern)collectie worden verhalen verteld en films vertoond, vooral ook opdat ook de kennis over arbeidsomstandigheden in vroeger dagen wordt verbreed.

Dit nieuwe collectieplan voor de jaren 2025-2028 heeft, naast verbeterpunten, als doel een beter inzicht te geven in de inhoudelijke samenstelling van de collectie en het collectiebeleid en -beheer te helpen. Het collectieplan is louter bedoeld voor intern gebruik en moet leiden tot verscherping van het collectieprofiel.

1.3 Positionering

Museum it Tsiispakhûs is één van de negen geregistreerde musea in de gemeente Súdwest-Fryslân, waarmee sinds kort een samenwerkingsverband bestaat (SSMZ). Met geen van deze musea is een overlapping op gebied van collecties.

Friesland kent al een Fries Landbouwmuseum terwijl Alkmaar, Bodegraven en Gouda ieder een kaasmuseum bezitten, waarom dan in Wommels in 2008 een 'zuivelmuseum' opzetten? Museum it Tsiispakhûs vertelt het Fries eigen van *een specifiek gebied* van de landbouwhistorie én gaat daarin een laag dieper dan het Fries Landbouwmuseum. Dit verklaart waarom van concurrentie of overlapping vrijwel geen sprake is. Met het Fries Landbouwmuseum in Leeuwarden is op collectie - en tentoonstellingsgebied als op gebied van kennisdeling sprake van een nauwe samenwerking.

De reden dat we ons beperken tot dit deel van de agrarische geschiedenis komt ook voort uit een knelpunt. Want de schaal waarop we opereren, noodzakerlijkerwijs een gevolg van de omvang van het museumgebouw, het bestuur louter bestaande uit vrijwilligers, het budget, de collectie, etc., maakt dat de grens tussen onze ambitie en het niveau van uitvoering snel is bereikt.

Tegenover de genoemde zwakte kunnen we een sterk punt plaatsen: het monumentale pakhuisgebouw met zijn in historisch perspectief unieke situering. Kleinschaligheid, laagdrempeligheid en het Friese karakter van het museum behoren o.i. ook tot de sterke punten.

Museum it Tsiispakhûs wil een inhoudelijk verhaal vertellen waarbij de collectie leidend is en van regionaal belang is. Het museum positioneert zich ook als zodanig.

2. Collectie in hoofdlijnen

2.1 Collectiehistorie

De huidige collectie is dus vanaf 2010 bewust als verzameling door het toenmalige bestuur opgezet en is ontstaan uit verschillende objecten die zij het bewaren waard vond om in het opnieuw op te starten museum onder te brengen.

Vanaf genoemde beleidswijziging heeft elk bestuur tot op de dag van vandaag gewerkt aan het actief, ruim verzamelen voor de collectie; dit verklaart waarom nog regelmatig objecten het museum spontaan worden aangeboden (*'blij een goed tehuis voor het door hen gekoesterde voorwerp waarmee zij vaak nog hebben gewerkt, te hebben gevonden!'*).

Museum it Tsiispakhûs verzamelt nog wel actief omdat de collectie kwalitatief beter kan, er lacunes in de collectie zijn én omdat er ruimte in het depot is. De meeste objecten zijn echter passief verzameld en als schenking aangeboden. Van de in de beginperiode verworven objecten zijn geen schenkingsovereenkomsten voorhanden.

Door de industrialisatie, de schaalvergroting en de talrijke fusies (dus sluitingen) van 'melkfabrieken' is veel historisch zuivelmateriaal verloren gegaan, als houtworm of houtrot al niet hun werk hadden gedaan. Uit bovenstaande valt al op te maken dat het museum nog geen voorwerpen heeft afgestoten.

Beoordeling van nieuw aangeboden voorwerpen vindt het liefst vooraf plaats door contact met de aanbieder; vaak gebeurt het echter achteraf. Terwijl het museum uitsluitend schenkingen wil accepteren sluiten we voor het inrichten van een zo compleet mogelijke expositie langdurige bruikleenovereenkomsten met andere musea af. Bij uitzondering vindt een (goedkope) aankoop plaats.

Ruim 83% van de collectie (ca. 650 voorwerpen) is eigendom van de stichting; 17 % betreft langdurige bruiklenen van partners. Ongeveer 78 % van de huidige collectie in eigendom werd door particulieren geschonken, 3 % aangekocht en 2 % hoort bij de inventaris van het kaaspakhuis.

Ofschoon niet tot de collectie horend is ook het kaaspakhuis als gebouw een unieke bezienswaardigheid. Het pakhuis gebouwd in 1905 aan de Bolswarder Trekvaart is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang door zijn traditionele, ambachtelijke pakhuisarchitectuur en de herkenbaarheid van exterieur en interieur. De bouw van een dergelijk pakhuis werd noodzakelijk door de

toenemende productie van kaas in de toen nieuw opgerichte zuivelfabrieken. Om te rijpen konden deze aantallen kazen niet langer in de magazijnen of op de kaaszolder van de kaashandelaren worden opgeslagen, waardoor deze zich genoodzaakt zagen zelfstandige kaaspakhuizen te bouwen. De architectuur van deze pakhuizen week niet af van de gebruikelijke; de inrichting, de isolatie- en ventilatie mogelijkheden wel. In het zuidelijk dakschild is met rood - bruine gegolfde Friese dakpannen het woord 'KAASHANDEL' aangebracht.

2.2 Collectiebeschrijving

De jonge collectie van museum it Tsiispakhûs telt +/- 650 voorwerpen en bestaat grotendeels uit (hand)gereedschappen, werktuigen, machines, geschriften, schoolplaten, oorkondes, prijzen en gebruiksvoorwerpen, daterend van ca. 1850 tot 1970 en voornamelijk afkomstig uit de Greidhoek. Wij willen daarmee overbrengen hoe het maakproces in zijn werk ging en dat het erfgoed door mensen met vakmanschap en met liefde en respect voor hun ambacht is gemaakt.

Op enkele voorwerpen na heeft museum it Tsiispakhûs geen collectiestukken die een hoge geldelijke waarde vertegenwoordigen.

Het museum laat met de vaste tentoonstelling een tijdsbeeld van hard werken zien, van ambachtelijk en handmatig verwerken van melk, als ook van enkele cultuurhistorische aspecten van de Friese melkveehouderij. Maar ook de ontwikkeling van handgereedschappen en - werktuigen naar een schoorvoetend begin van mechanisatie en industrialisatie in de zuivelverwerking wordt getoond. Het publiek kennis laten nemen van de verbetering van de arbeidsomstandigheden in de zuivelwinning en - bereiding is ook een doel.

Het accent in de zichtbare collectie ligt op drie thema's die de vaste tentoonstelling vormen. Tot de **kerncollectie** behoren de volgende drie **deelcollecties**:

1. melkwinning
2. boter
3. kaas

2.3 Collectieomvang en deelcollecties

De collectie bestaat uit een verzameling materiële voorwerpen gebruikt in of behorende bij ambachten of werkzaamheden die niet meer bestaan of sterk zijn veranderd.

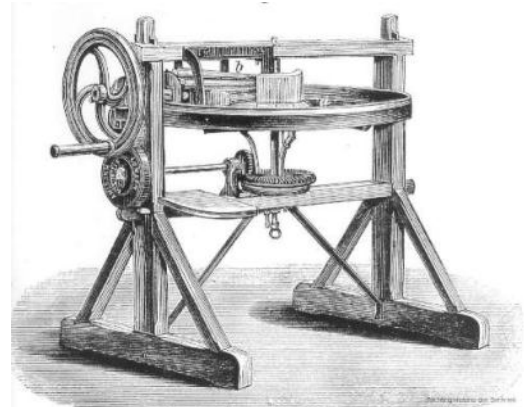
De **kerncollectie** bestaat uit de volgende drie **deelcollecties**:

1. Melkwinning. Deel(kern)collectie heeft specifiek te maken met de handmatige of eerste mechanische melkwinning; te weten gereedschappen met betrekking tot de melkwinning, melkverwerking, melkvervoer, melkonderzoek, persoonlijke objecten van zuivelarbeiders, foto- en filmmateriaal en afbeeldingen, alles gerelateerd aan Friesland of omgeving. Daarnaast nog een topstuk, een Makkumer tegeltableau of schoorsteenstuk en een nieuw ontworpen puzzelkoe, die noch historische noch museale waarde maar een educatieve waarde vertegenwoordigt.

2. Boter. Deel(kern)collectie heeft specifiek te maken met de ambachtelijke boterbereiding; te weten gereedschappen voor de boterbereiding, kuiperij, boteronderzoek, botertransport, botervaten, persoonlijke objecten, afbeeldingen, foto- en filmmateriaal en een uniek model van een in werking te zetten stoomboterfabriek anno 1910.

3. Kaas. Deel(kern)collectie heeft specifiek te maken met de ambachtelijke kaasbereiding; te weten gereedschappen voor de kaasbereiding, kaasrijping, kaasbewaring, kaasonderzoek, persoonlijke objecten van kaasmakers, kaasveiling, kaasvervoer, namaak kazen, foto- en filmmateriaal en afbeeldingen.

Zie bijlage: tabel collectieomvang

2.4 Collectieprofiel

De collectie is gericht op voorwerpen, foto's, filmbeelden, geschriften, documenten, instrumenten en afbeeldingen die een rechtstreekse of een zijdelingse relatie met de geschiedenis van de (Friese) zuivel hebben.

2.5 Collectiewaardering

De waarde van de museumcollectie is nogal verschillend. Een waardeoordeel is dit subjectieve begrip afhankelijk van door welke bril men kijkt en dit is vaak een andere dan in het verleden. Daarom moeten we de komende tijd uitzoeken en kritisch beoordelen of een object nog in de collectie opgenomen blijft omdat we tot nu toe vrijwel ieder voorwerp hebben geaccepteerd. Het niet zeer kritische acceptatiebeleid was een gevolg van het feit dat we zelf amper eigendommen in de collectie bezaten.

Indien we de waarde van de collectie in museum it Tsiispakhûs analyseren en dit vergelijken met soortgelijke erfgoedcollecties, kunnen we het volgende vaststellen: a. dat er weinig musea met soortgelijke collecties bestaan en b. of dat deze vaak toebehoren aan verzamelaars en een geringere museale waarde bezitten (zie 1.3 positionering).

In het kader van het Deltaplan voor Cultuurbehoud zijn criteria voor het vaststellen van de cultuurhistorische waarde ontwikkeld. Deze worden uitgedrukt in de letters A, B, C, en D die verwijzen naar vier categorieën. Bij categorie A gaat het om de top van het Nederlands cultuurbezit, om objecten die onvervangbaar en onmisbaar zijn. Tot categorie B behoren objecten die niet van het allergrootste cultuurhistorisch belang zijn, maar wel een hoge attractie- of presentatiewaarde hebben. De categorie C objecten horen tot het verzamelgebied van de instelling maar vertegenwoordigen geen grote cultuurhistorische waarde. Tot categorie D tenslotte behoren objecten die buiten het collectieprofiel van het museum vallen en voor afstoting in aanmerking komen. De A-B-C-D indeling wordt veel gebruikt en vergemakkelijkt de onderlinge vergelijking van deelcollecties.

Toegepast op museum it Tsiispakhûs wordt deze indeling:

- De onroerende zaak het pakhuis en het roerend goed het tegeltableau van Makkumer aardewerk en de modelboterfabriek behoren landelijk gezien tot categorie A
- Het overgrote deel van hetgeen in het museum wordt getoond behoort tot categorie B
- Het merendeel van de depotstukken tot categorie B/C
- De rest behoort tot categorie D

2.6 Kerncollectie

Gezichtsbepalend en van onmisbaar belang voor museum it Tsiispakhûs zijn genoemde drie deelcollecties waaruit de permanente tentoonstelling is gevormd. De kerncollectie van het museum is het totaal van de drie deelcollecties daar deze voor de positionering en de profilering van museum it Tsiispakhûs van belang is, past in het collectieprofiel en van groot belang is om de missie te verwezenlijken.

In het depot bewaren we gelijksoortige voorwerpen die óf van een mindere kwaliteit zijn óf een iets afwijkende verschijningsvorm bezitten.

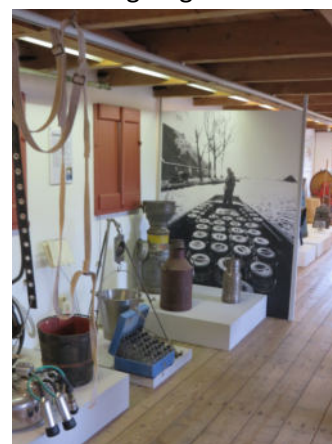
De bruikleenovereenkomsten van die objecten die tot de kerncollectie behoren, zijn voor onbepaalde tijd afgesloten.

2.7 Cultuurhistorische waarde

Objecten in de collectie zijn getuigenissen van het cultuurhistorische verleden vanaf 1850 in de Friese zuivelbereiding en melkveehouderij en vormen een verzameling materiële voorwerpen, gebruikt in of behorende bij ambachten of werkzaamheden, die in genoemde sectoren niet meer bestaan of sterk zijn veranderd. De cultuurhistorische waarde van de objecten in museum it Tsiispakhûs laat zich moeilijk omschrijven, is deels museaal en uniek. Naast deze objecten bevinden zich historische documenten, geschriften, aandenkens, foto's en notulenboeken in de collectie, allen met een link met de lokale zuivelhistorie.

2.8 Depotcollectie

Door een ruim verzamelbeleid bezit it Tsiispakhûs talrijke voorwerpen die passen binnen het verzamelgebied maar ook voorwerpen die als 'koppelverkoop' binnen zijn gekomen. Deze laatste objecten behoren dus tot categorie D. In de depotcollectie zijn vele wel van cultuurhistorisch belang maar is de museale kwaliteit zodanig dat een verblijf in het depot de voorkeur heeft. De depotcollectie is geregistreerd maar beheer en behoud ervan is een knelpunt.

3. Collectievorming

3.1 Verzamelen

Museum it Tsiispakhûs heeft tot nu toe ruim verzameld en kunnen verzamelen omdat er ruimte was. De prioriteit in het verzamelbeleid van museum it Tsiispakhûs ligt op voorwerpen die nog niet in het museum aanwezig zijn. Maar aan de hand van dit verse collectieplan moeten nieuwe schenkingen *strenger worden getoetst, prioriteiten aan het verzamelbeleid worden gesteld, op de samenhang van objecten worden gelet*, terwijl de bestaande collectie opnieuw moet worden beoordeeld.

Het verzamelgebied is af te leiden uit de missie; in principe vond acceptatie vrijwel altijd plaats.

Onderscheid wordt gemaakt tussen eenzelfde voorwerp en een gelijksoortig voorwerp; in het eerste geval kijken we of er bij acceptatie sprake is van verbetering, in het tweede geval of er mogelijk een serie is te vormen.

Een aan het museum te schenken object moet aan één van onderstaande criteria voldoen:

- óf een leemte in de collectie opvullen en als zodanig tot het collectiebeleid zijn te herleiden
- óf aansluiten bij een thema in een expositie
- óf een ontbrekende bron van informatie zijn over mensen die ermee hebben gewerkt
- óf een intrinsieke méérwaarde hebben

Omdat museum it Tsiispakhûs objecten in bruikleen bezit, accepteren we dezelfde of soortgelijke aangeboden voorwerpen vaak wel zodat de bruikleen kan vervallen, mits het vervangende object van eenzelfde of een hogere kwaliteit is. Bij het aanbieden van nieuwe museumstukken werd niet altijd een kritische selectiedrempel gehanteerd, omdat het bestuur niet de kans had nieuwe voorwerpen vóóraf te beoordelen. Is die gelegenheid er wel dan beoordelen de twee hiermee belaste bestuursleden een eventuele opname in de museumcollectie en dezelfde leden dragen zorg voor de registratie.

Er is nauwelijks verbinding van de historische collectie met hedendaagse ontwikkelingen op zuivelgebied. Dit laat zich lastig duiden daar de schaal waarop de zuivelproductie thans plaatsvindt, dit belemmert; met beeldmateriaal vullen we deze leemte op en krijgt komende beleidsperiode aandacht.

3.2 Selecteren en afstoten

Het is noodzakelijk kritisch te gaan kijken naar wat wel en niet tot de collectie moet behoren. Een uniek object van goede kwaliteit maar niet passend binnen de collectie, kan een verbindende rol spelen in het verhaal van andere stukken in de collectie. Het zal het depot niet snel verlaten vooral omdat nu nog ruimte voorhanden is. *In deze nieuwe beleidsperiode dient een begin te worden gemaakt met een selectie van bestaande voorwerpen voor ontzaming.* Daarbij wordt gekeken naar de mate waarin een object past binnen het collectieprofiel, de cultuurhistorische waarde, de fysieke staat en de beschikbaarheid van vergelijkbare objecten binnen de eigen collectie. Nadat een selectie is gemaakt van af te stoten objecten moet worden beoordeeld welke vorm van afstoting het meest geëigend is: herplaatsing/schenking, verkoop of vernietiging, waarbij secuur onderzocht dient te worden of dit, gelet op eventuele voorwaarden gekoppeld aan een voormalige schenking en zeker bij de objecten in bruikleen, mogelijk is. Bij afstoting moet de leidraad voor het afstoten van museale objecten (LAMO) worden gevolgd. Twee bestuursleden genoemd bij hoofdstuk collectiehistorie zijn ook verantwoordelijk voor het verwijderen van voorwerpen.

Criteria die we in de toekomst hanteren bij afstoten van voorwerpen uit de collectie zijn:

- past een voorwerp wel binnen de doelstelling en het collectiegebied. Voorbeeld: een ooit in de collectie opgenomen Limburgse karnton of een verlosapparaat voor kalveren.
- een voorwerp in heel slechte staat.
- meerdere voorwerpen in goede staat aanwezig (verzadigingspunt bereikt).

Voor ontzaming komen in ieder geval de volgende voorwerpen van een deelcollectie in aanmerking:

- kaas: kaasvaten
- melkwinning: melkmonsterflessen en randapparatuur
- melkwinning: zuivellaboratorium attributen

3.3 Beheer en behoud

Het beheer en behoud van de collectie van museum it Tsiispakhûs is één van de hoofdtaken van het museum en het museum draagt zelf zorg voor de collectie. De taak wordt door twee leden van het bestuur (vrijwilligers) uitgevoerd. De collectie is niet erg kwetsbaar (reden waarom schoolklassen bij bezoek hun opdrachten uit mogen voeren met voorwerpen behorende tot de (depot)collectie).

Het pakhuis, met daarin museum it Tsiispakhûs, bestaat uit een stevige draagbalken constructie, daarentegen uit een zeer licht casco. De twee voormalige rijpingslokalen voor de kazen zijn nu de expositieruimten en daarboven bevindt zich, onder de dakpannen, de zolder, het depot. Kwetsbare objecten in de collectie worden ter bescherming in een aantal afsluitbare vitrines bewaard en getoond.

De bewaaromstandigheden van de collectie in de permanente en de wisselexpositie op de beide bouwlagen zijn, zeker gelet op de aard van de meeste objecten, toereikend. Knelpunt is de bewaartemperatuur met daaraan gekoppeld de relatieve vochtigheid. Deze twee grootheden variëren dagelijks vanwege het feit dat een kaaspakhuis niet geïsoleerd is. Gedurende de wintersluiting (vochtig) wordt het museum op een lage temperatuur gehouden middels centrale verwarming, met uitzondering van de zolder. Het zolderdak aan de zuidzijde is bij de restauratie van het pakhuis in 2023 hersteld. De depotzolder in dit eenvoudige historische kaaspakhuis is moeilijk zo niet onmogelijk op de juiste temperatuur en relatieve vochtigheid te brengen en te houden.

Het museum is na sluitingstijd tegen inbraak beveiligd met een alarmsysteem, doorverbonden met een alarmcentrale.

3.4 Preventieve conservering.

Deze vorm van conservering is gericht op het scheppen van een zo goed mogelijke omgeving voor het bewaren en exposeren van objecten. Schoonmaak in het museum vindt regelmatig plaats, grootschalig in het voorjaar vóór de seizoensopening. Vervuiling door stof naast spinnen in het oude pakhuis met veel kieren, spleten en luiken probeert het bestuur en de dienstdoende museumvrijwilliger zoveel mogelijk in de hand te houden, maar komen voor.

De meeste voorwerpen in collectie zijn vervaardigd uit vrij robuuste materialen met uitzondering van enig papier - en fotomateriaal waaraan wij ter conservering aandacht schenken.

De verlichting is gebaseerd op de resultaten van de metingen die in januari 2022 door een medewerker van de Museum Federatie Friesland zijn uitgevoerd en gerapporteerd. Na het inwinnen van kennis en offertes met betrekking tot het realiseren van een nieuw lichtplan is gekozen voor het bedrijf LichtSinnich.

Deze heeft juni 2023 alle LED - verlichting armaturen en de LED - lampen geleverd waarna bestuursleden deze gemonteerd en geïnstalleerd hebben. De Wassenbergh - Clarijs - Fontein Stichting heeft het complete lichtplan gesubsidieerd.

Uit de genoemde lichtmeting kwam ook naar voren dat de hoeveelheid uv - licht, door de ruiten doorgelaten én door de oude verlichting geproduceerd, ver boven de norm lag. Dit gebrek diende eveneens te worden aangepakt en daarvoor is contact opgenomen met het in uv - lichtwerende raamfolie gespecialiseerde bedrijf Dorigo-Rosbag. In de zomer van 2023 heeft dit bedrijf alle ramen van uv - lichtwerende folie klasse 2 voorzien. Ook deze investering is geheel door dezelfde stichting gesubsidieerd. Hiermee voldoet museum it Tsiispakhûs op deze gebieden geheel aan de museumnorm 2020.

3.5 Actieve conservering en restauratie.

De voorwerpen in de collectie zijn vaak handgereedschappen of handmatig aangedreven gereedschappen en bezitten daardoor slijtageplekken of beschadigingen. Deze mogen niet worden 'weggepoetst', zulks i.t.t. roest of houtworm. Mist er een functioneel onderdeel van het object dan wordt dit vervangen wanneer de functie van het voorwerp daarmee onduidelijk is geworden. Het museum kan voor eenvoudige restauratiewerkzaamheden een beroep op enkele vrijwilligers doen voor zover het houtrestauraties betreft. Omdat houten objecten betrekkelijk veel in de collectie voorkomen, wordt regelmatig een controle op houtworm uitgevoerd (bestrijdingsvloeistof is aanwezig).

Ondanks dat de meeste voorwerpen bevoeld mogen worden staan er af te sluiten vitrines in het museum waarin kwetsbare of meer waardevolle voorwerpen worden geëxposeerd, zoals oorkondes, melkersdiploma's, notulenboeken, onderscheidingen, versierselen en melkcontroleboeken.

3.6 Collectieregistratie

Doel van de collectieregistratie is het verkrijgen van een overzicht wat in de verzameling aanwezig is opdat er een collectiebeleid gemaakt kan worden maar ook, bijvoorbeeld voor het maken van een expositie de juiste voorwerpen gevonden kunnen worden. De objectregistratie uit de beginperiode van het museum haperde, waarop de bestaande collectie is omgenummerd en de achterstand is ingelopen.

De gehele collectie is digitaal geregistreerd in het Zijper Collectie Beheer Systeem (ZCBS), conform de eisen van basisregistratie van het Museum Register Nederland. Dit betekent dat van ieder voorwerp de volgende gegevens worden vermeld: objectnummer; object-categorie; naam; beschrijving; afmetingen; materiaal; verwervingsmethode met evt. datum en van wie; standplaats; foto van het object.

Alle objecten zijn van een uniek inventarisnummer voorzien, beginnend met TS gevolgd door een nummer bestaande uit 5 cijfers. Op deze manier wordt informatie over het object toegankelijk terwijl het behoud van de object daardoor niet wordt belemmerd. Selecteren met behulp van het ZCBS is mogelijk en de gehele collectie is digitaal toegankelijk voor derden (beeldbank ZCBS).

Nieuwe aanwinsten worden bij binnenkomst tijdelijk handmatig in een logboek ingeschreven om daarna door de twee aangewezen bestuursleden in het bestand ingevoerd en gefotografeerd te worden. De vrijwilligers zijn hierover geïnformeerd.

Het digitaal registreren van verhalen - het orale erfgoed of story-telling - uit de mond van oud- (zuivel) arbeiders en inwoners van de dorpen is een aansprekende en educatieve verdieping voor bezoekers. In 2023 is een begin gemaakt met het digitaal afnemen door studenten van de NHL Stenden Hogeschool afd. Communicatie te Leeuwarden van interviews. Een bestuurslid van het museum is de contactpersoon voor deze school. De eerste video's zijn gereed maar moeten qua inhoud en kwaliteit worden verbeterd eer we deze de bezoekers kunnen tonen. De Hogeschool zal dit vervolmaken.

Deze vorm van presentatie, die handelt over de historie van en het werken met een werktuig of object uit de collectie, krijgt een vervolg.

Voorbeeld van een record:

Basisregistratiekaart

Museum It Tsiispakhûs Wommels

Instellingsnaam: Museum It Tsiispakhûs Wommels		Inventarisnummer: TS-00065	
Object categorie: houders			
Objectnaam: Swartzvat			
Beschrijving: Swartzvat of oproomvat van ijzer met 2 oren, zwart geverfd. Standing onder met 3 gaatjes aan iedere kant. In de bodem van het vat zit een opening (slijtage)		Foto: 	
Vervaardiger:		Datering:	
Materiaal trefwoord: ijzer		Afmetingen: H 51 cm B 52 cm (excl. Oren) D 18 cm	
Verwerving trefwoord: schenking	Verworven van : Schouwstra, Irnsum	Datum: 2015	
Waarde:		Standplaats: expo 1 ^e ver; boterafd.	
Bijzonderheden:			
Bruikleennummer			

3.7 Documentatie

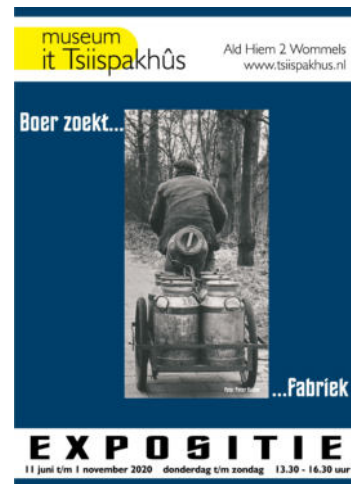
Museale voorwerpen zijn 'object' maar in zekere zin zijn ze ook 'subject' doordat ze drager van informatie zijn over functie, gebruik en betekenis. De objecten in de tentoonstellingen zijn voorzien van kartonnen naambordjes met daarop basis informatie; *deze moeten gerenoveerd worden*. Visuele informatie in de vorm van oude korte zwart-wit films of foto's van het geëxposeerde object in zijn werkverband of van een soortgelijk object geven inzicht in de werking of het gebruik door de arbeiders.

Bezoekers krijgen een gratis audio tour mee waarop Jantien Weidenaar (Omrop Fryslân) uitgebreid over een totaal van 20 voorwerpen in de exposities en over het kaaspakhuis zelf vertelt. Deze informatie is ook via een QR-code op eigen smartphone te beluisteren. De extra beleving is tweetalig (Fries/Ned.). De museumbibliotheek is bedoeld voor intern gebruik.

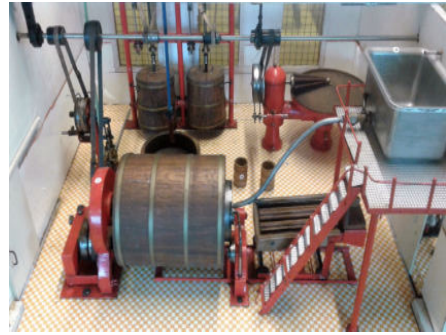
3.8 Gebruik van de collectie

De nadruk in museum it Tsiispakhûs ligt voornamelijk op de vaste (kern)collectie. Het museum voelt zich sterk met haar eigen collectie en wil dit tonen. De wisselexposities kennen altijd een eigen invalshoek, gewijd aan een specifiek en verdiepend thema. De eigen collectie is echter te beperkt om hier zonder het gebruik van bruiklenen invulling aan te kunnen geven. Door de wisseltentoonstellingen blijft de vaste collectie aantrekkelijker en lokken we herhaalbezoek uit.

Er is een hiaat in de verbinding met het heden. De vraag: "En hoe gaat het nú?" kan nog onvoldoende worden beantwoord. Voornemen is *een 'laag' extra - informatie via een QR code bij een object te installeren* (verdieping) waarmee de zuivelfabricage vandaag de dag te zien of te lezen is (bijv. o.a. bedrijfsfilm kaasfabriek Workum). Hierdoor kan de collectie aan betekenis winnen.

Bij het gebruik maken van (langdurige) bruiklenen - tot nu toe steeds inlenen - wordt erop toegezien dat een bruikleenovereenkomst wordt opgemaakt en getekend. Museum it Tsiispakhûs kent een éénjarige bruikleenovereenkomst met museum Drachten en langdurige (onbeperkte) bruikleenovereenkomsten met het Fries Landbouwmuseum.

4. Samenvatting en voornemens

Omdat de collectie en de zorg hiervoor de eerste fundamentele pijler onder elk museum is, hebben we in dit plan uitgebreid aandacht aan de collectie besteed. Het resultaat van de afgelopen jaren is een collectie van cultuurhistorisch erfgoed en in een ruime context, die bij bezoekers veel herkenning en herinnering oproept met daarnaast een zich meer bewust worden van het verleden.

Een bezoek aan museum it Tsiispakhûs moet in de toekomst meer een verdiepend en informatief karakter krijgen, samen met een belevenis. Meestal reageren bezoekers tot nu toe verrast op de dosis verstrekte informatie en op de wijze van presenteren. De prestaties en presentaties kunnen op een hoger en een meer eigentijds niveau worden gebracht. Want bij melk komen veel meer dan vroeger nieuwe waarden als gezondheid, invloed op landschap en natuur om de hoek kijken.

Samenvatting van de plannen in dit collectieplan 2025-2028 (zie ook in CP rode tekst +).

Voornemen	Invulling	2024	2025	2026	2027	2028
Kerncollectie lacunes aanvullen /ontzamelen	Actief / passief beleid voortzetten	+	+	+	+	+
Relatie mens-object	Onderzoeken		+	+		
Hoe gaat het nu?/Link naar heden / QR code bij object	Materiaal verwerven		+	+		
Story-telling / oraal erfgoed	Hulp hogeschool inschakelen	+	+	+		
Informatiebordjes	Informatie bijstellen	+	+	+	+	+
Registratie / standplaats objecten	Bijhouden ZCBS	+	+	+	+	+
“In the spotlight “	Object uitlichten op website/social media		+	+		

	Deelcollectie 1 melkwinning	Deelcollectie 2 kaas	Deelcollectie 3 boter	
Typering				
Gereedschappen & werktuigen	35	102	37	
Diploma's & documenten, etc.	12	20	20	
Afbeeldingen & platen	5	5	5	
Omvang	52	127	62	
Collectie-waardering	B-C	B-C	B-C	
Automatiseringsgraad %	100	100	100	
Registratiegraad %	100	100	100	
Digitaliseringsgraad %	100	100	100	
Conditie	voldoende	wisselend	voldoende	
Bewaar-omstandigheden	redelijk	redelijk	redelijk	
Herkomst en eigendom	Eigendom & bruikleen	Eigendom & bruikleen	Eigendom & bruikleen	Museum it Tsiispakhûs 2024

Collectieplan 2025-2028 van St. it Tsiispakhûs is goedgekeurd en vastgesteld in de bestuursvergadering van 26 april 2024.

Voorzitter
H. van Putten

Secretaris
S. Eringa-Rypma

Tabel deelcollecties van museum it Tsiispakhûs

Bijlage 1 CP 2024

	Deelcollectie 1 melkwinning	Deelcollectie 2 kaas	Deelcollectie 3 boter	
Typering				
Gereedschappen & werktuigen	35	102	37	
Diploma's & documenten, etc.	12	20	20	
Afbeeldingen & platen	5	5	5	
Omvang	52	127	62	
Collectie-waardering	B-C	B-C	B-C	
Automatiseringsgraad %	100	100	100	
Registratiegraad %	100	100	100	
Digitaliseringsgraad %	100	100	100	
Conditie	voldoende	wisselend	voldoende	
Bewaaromstandigheden	redelijk	redelijk	redelijk	
Herkomst en eigendom	Eigendom & bruikleen	Eigendom & bruikleen	Eigendom & bruikleen	Museum it Tsiispakhûs 2024